

Oma kodu Euroopa Liidus

Kõikide tunnuste järgi pidanuks Brüsselist saama Euroopa Paabel, sest ainult ametlikult kasutatavate keelte arv selles Euroopa Liidu pealinnas on jõudnud juba kahekümneni. Ent erinevalt Piibli Paabelist pole keelte segunemine Brüsselis kutsunud esile katastroofi. Linnal, kus on sajandite jooksul elanud kõrvuti eri rahvad, keeled ja traditsioonid, on väga pikk kooseksisteerimise kogemus. Brüsseli märgid – valge Lambic õlu ja tume Côte d'Or šokolaad, Hergé koomiksid Tintinist ja Magritte'i sürrealistlik kunst, Horta peen juugend ning eurokvartali klaasist ja metallist kõrghooned – loovad kokteili, millest Brüsselisse saabuvad esialgu segadusse sattuvad ja seejärel end koduselt tundma hakkavad. 2004. aastal muutub Brüssel "koduks" ka Eestile, sest mais saame Euroopa Liidu täisõiguslikuks liikmeks. Kuid juba veebruaris kolis Eesti esindus ELi juures uude kaheksakorruselisse hoonesse Guimardi tänaval – just sealt hakatakse kaitsma Eesti huve ELis. Kaks sümbolse tähendusega sündmust on hea põhjus tuletada meelde, kuidas kulges Brüsselis Eesti tee Euroopa Liitu.

Miks just Brüssel?

Kuigi Euroopa Liidu arhitektideks peetakse Robert Schumanni ja Jean Monnet'd, on endine kaupmeeste linnake muutunud Euroopa poliitiliseks pealinnaks ka tänu professionaalsetele ehitusmeistritele. Tänapäeval võib eurokvartal juba julgelt konkureerida Grand Place'i, Manneken-Pis'i ja teiste Brüsseli vanalinna vaatamisväärsustega.

Otsus ühenduse pealinna kohta tuli – nagu Euroopa Liidus sageli – raske kompromissina. Juba Euroopa Ühenduse asutamisel 1952. aastal jagunesid liikmete arvamused neljaks: Prantsusmaa eelistas ühenduse residentsina tollal Prantsusmaale kuulunud Saarbrückenit, Luksemburg pakkus enda pealinna, Holland Haagi ja Belgia Liège'i. 1958. aastal nõustusid liikmesriigid Belgia peaministri Paul-Henri Spaaki ettepanekuga viia ühenduse poliitilised institutsioonid Brüsselisse. Brüsseli kasuks rääkisid EXPO'58 maailmanäituseks parandatud infrastruktuur, linna ideaalne asukoht Euroopa südames ja Belgia neutraalne positsioon Euroopa poliitilises elus. Nn kompensatoorse poliitika tulemusena said osa institutsioonidest ka Luxembourg (Euroopa Parlamendi Sekretariaat, Euroopa Kohus ja Euroopa Investeerimispank) ja Strasbourg (Euroopa Parlamendi plenaaristungid).

Eurokvartali hoonestamine algas EXPO'58 näitusel väljakuulutatud loosungi "Inim-progress läbi teadusliku progressi" saatel. Arhitektid innustusid uutest inseneriideedest, mille parim kehastus oli sama näituse tarbeks ehitatud ja nüüdseks Brüsseli sümboliks muutunud Atomium. 1963. aastal hakkas arhitekt Lucien Devestel ehitama Euroopa Komisjonile kuulsat ristikujust Berlaymonti hoonet. Nagu tihti juhtub, jäi ohutus modernistlikus hoos novaatorlike tehnoloogiate kõrval tahaplaanile. Nii avastati 1991. aastal hoones liiga suur kogus asbesti ja konstruktsioonivigu ning alustati renoveerimist. Remondi ajaks kolis Komisjon lähedal asuvasse hoonetesse, millest üks suurimaid on 1971. aastal ehitatud ja hiljuti arhitekt Helmut Jahni projekti järgi põhjalikult renoveeritud

Charlemagne.

ELi Nõukogu ja selle Peasekretariaati majutab Justus Lipsiuse hoone, mis on saanud oma nime seetõttu, et asub 16. sajandi humanisti Justus Lipsiuse nimelise tänava kohal. Nn Justus Lipsius valmis mitmest liikmesriigist pärit arhitektide ühispingutuste tulemusena 1995. aastal. 215 000 ruutmeetri suuruse kogupinnaga hoonesse mahtusid esmakordselt kõik Nõukogu ruumid: konverentsikeskus, Peasekretariaadi ja muude teenistuste tööruumid. Eraldi ruum on ette nähtud ka liituvatele riikidele – seega on Justus Lipsiuse hoones ka Eesti tuba.

1992. aastal ehitati eurokvartalis uus maja ka Euroopa Parlamendile, mis hõlmab terve kvartali Luxembourgigi jaama lähedal. Hoone projekteerinud arhitektuuribürool Atelier Espace Léopold oli ambitsioonikas ülesanne ehitada ajaloolisesse ümbrusse hoone, mille konstruktsioonis oleksid kasutatud kõik uusimad tehnoloogiad ja ehitusmaterjalid.

Esimene kodu

Esimene Eesti esindus tekkis Brüsseli linnakaardile eurokvartalist piisavalt kaugel. Kahekordne valge villa Brüsseli prestiižses Woluwe-Saint-Pierre'i äärelinnas avenue d'Isidore Gerardil oli esimene hoone Brüsselis, mis sai peavarjuks esialgu Eesti kahepoolsele saatkonnale Beneluxi riikides, seejärel ka Eesti esindustele ELi ja NATO juures.

Saatkonna hoone osteti 1992. aasta sügisel, ligi pool aastat hiljem Eesti esimese esinduse avamisest Brüsselis, mis asus sinnani ajutisel üüripinnal. Prantsuse traditsioonilises stiilis ehitatud kõrge katusega maja on saatkonnahooneks väga sobiv. Endised omanikud olid maja 1954. aastal ostnud belglastest abielupaar Adrien Funck ja Margot Brill. Pärast mehe surma soovis proua Funck-Brill kinnisvarast vabaneda ning maja sattus Läti aukonsuli Niels Dahlmanni huviorbiiti, kes juhtis sellele ka Eesti diplomaatide tähelepanu. Esimestel taasiseseisvumisaastatel Baltimaade abistamist oma südameasjaks pidanud Dahlmann nõustus hoone Eestile loovutama, kuigi esialgu tahtis ta selle endale osta. Saatkonna avamispidu peeti 24. veebruaril 1993. aastal.

1990. aastate alguses arenesid sündmused väga kiiresti. Juba 1995. aastal esitas Eesti avalduse Euroopa Liiduga liitumiseks. Liitumine ELiga sai Eesti üheks välispoliitiliseks prioriteediks, mis tähendas Eesti ja ELi suhete kvalitatiivset muutumist, uute ülesannete lisandumist diplomaatidele ja vajadust suurendada esinduse koosseisu. 1996. aastal nägi välisministeeriumi ELi büroo koostatud arengukava ette esinduse personali etapiviisilise suurendamise vastavalt uute ülesannete lisandumisega seoses Eesti liikumisega ELi. Sai selgeks, et valge villa Woluwe-Saint-Pierre'is ei suuda enam kõiki vajalikke inimesi mahutada ning on aeg uut maja otsida. Alguses mõeldi isegi uue maja ostmise peale, kuid hiljem otsustati realistlikuma plaani kasuks. Nii lahkus 1996. aasta varasügisel Eesti esindus ELi juures eurokvartalis Marie Thérèse'i tänavale tüüpilise Brüsseli büroohoones neljandal korrusel asuvale rendipinnale. Euroopa Komisjoni hooned, kus toimusid liitumisläbirääkimised, olid vaid kiviga visata. Mõnda aega asusid saatkond ja 1996. aastal loodud NATO esindus Isidore Gerardi tänaval koos, kuni 1997. aastal kolis NATO esindus oma ruumidesse ning villasse jäi Eesti saatkond Belgias ja Luksemburgis.

VALGE VILLA EHK ESIMENE KODU - EESTI SAATKOND BRÜSSELIS

TEINE KODU NELJANDAL KORRUSEL - EESTI EL-I ESINDUS
MARIE THÉRÈSE'I TÄNAVAL

**2004. aasta veebruaris
möödub valges villas
peetud avamispeost täpselt
11 aastat. Meeldiv on
mõelda,
et selle ajaga on Eesti
jõudnud mitte ainult
eurokvartalisse, vaid ka
Euroopa Liitu.**

UUS ESINDUSHOONE GUIMARDI TÄNAVAL

Eesti maja Euroopa Liidus

Mida reaalsemaks muutus Eesti jaoks ELiga liitumise perspektiiv, seda selgemaks muutus vajadus uue esindushoone järele. ELi liikmesriigi nõudmistele vastava maja otsingu võtsid enda peale tollased Eesti suursaadik ELi juures Priit Kolbre ja liitumis-läbirääkimiste kaassekretär Margus Rahuoja. Otsitava hoone suurust ja hinda arvestades oli tegemist pretsedenditu juhtumiga ja sellesse olid vahetult kaasatud ka rahandusministeerium ja valitsus.

Põhilised kriteeriumid hoonele olid funktsionaalsus, hea asukoht ja *last but not least* – hind. Arvestades Brüsselis resideerivate välisesinduste arvu ja olukorda kinnisvaraturul, kus nõudlus tihti ületas pakkumise, polnud sobiva hoone otsimine selles linnas sugugi lihtne. Õnneks aitas üks kohalik arhitekt mõista selle keerulise protsessi eripärasid ja olles teada saanud, millistele detailidele tuleb tähelepanu pöörata, õnnestus 2001. aasta mais sobiv maja leida. Välisministeeriumist hoonega tutvuma tulnud 8-liikmelisele töögrupile leid meeldis ja algas kõige keerulisem osa – hinnaläbirääkimised. Valitsus kiitis kinnistu ostmise heaks 2002. aasta suvel ning juba septembris eraldati välisministeeriumile ostumüügi-eellepingu sõlmimiseks 12,1 miljonit krooni ehk 10% kinnistu hinnast. Tänu sellisele operatiivsusele jõudisime ette ühest teisest liituvast riigist, kes tundis samuti väga suurt huvi Guimardi tänava hoone vastu. Ostumüügilepingule kirjutasid 29. oktoobril 2002 alla välisministeeriumi kantsler Priit Kolbre ja endise omaniku, tuntud Saksa kohvi- ja šokolaaditootja Jacobsi esindaja Johann Christian Jacobs.

1983. a ehitatud Eesti esinduse hoone on üks paljudest eurokvartalis asuvatest büroohonetest. Varem töötas selles majas Belgia keskvalitsuse büroo. Kummalisel kombel meenutab uus hoone välimuselt välisministeeriumi peamaja Tallinnas – samasugune modernistlik blokk, ainult vertikaalse fassaadiliigendusega; läbipaiste klaasist fuajee, mille taga on sisehoov väikese basseiniga, katusel rõdu. Väärtust lisab hoonele väga soodne asukoht – kolme magistraali vahel paiknev tänav on täiesti vaikne, kõrval asub väike park, metroo on paari sammu kaugusel, head parkimisvõimalused. 400 ruutmeetri suurune sisehoov pakub suurepäraselt pinda vastuvõtude korraldamiseks soojal hooajal.

Kuigi alguses planeeriti piirduda vaid sanitaarremondiga, nõudis hoone esinduseks kohaldamine paraku rohkem pingutusi. Hoone ümberehitamise konkursi võitis 2003. a mais arhitektuuribüroo R.Projekt ja arhitekt Raul Vaiksoo, kes on ka eelnevalt teinud palju rekonstrueerimis- ja restaureerimisprojekte. Hoone fassaadi pole renoveerimise käigus peaaegu muudetud, suuremad tööd tehti peamiselt turvanõuetest lähtudes alumistel korrustel ja fuajeel. Hoone sisekujunduse autorid on varem Eesti Vilniuse saatkonda kujundanud arhitekt Inga Raukas ja tema kolleegid Arhitektuuriagentuurist. Kaasa aitasid ka välisministeeriumi sisekujundusspetsialistid Reet Otsepp, Anu Vainomäe ja Kristi Smirnoff. Disainerite ülesanne oli siseruumi kujundamine tööruumideks, töökohtade paigutamine ja planeerimine. Kuigi saatkonna töö spetsiifika ei luba suurt fantaasialendu, on sisekujundajatel õnnestunud elavdada esinduse seinu popdisaini esteetikast laenatud vikerkaarevärvide, klaasist vaheseinte ja muude toredate detailidega.

2004. aasta veebruaris möödub valges villas peetud avamispeost täpselt 11 aastat. Meeldiv on mõelda, et selle ajaga on Eesti jõudnud mitte ainult eurokvartalisse, vaid ka Euroopa Liitu.

Maria Orlova

2. poliitikaosakonna III sekretär

P. Kolbre, M. Rahuoja, C. Kulli, H. Mäemehe suulised mälestused.

Teine tulemine. Taasiseseisvunud Eesti välisesindused. Koostaja E. Eek-Pajuste. Välisministeerium, 2003.

Bekaert, G. Contemporary architecture in Belgium. Lannoo, 1995.

Euroopa Liidu ja Euroopa Parlamendi ametlikud koduleheküljed <http://europa.eu.int/> ja <http://www.europarl.eu.int/>

Eriline tänu: Jana Vanamölder, Tamara Luuk, Mart Kalm, Inga Raukas, Raul Vaiksoo